

سند چشم انداز توسعه بخش میراث فرهنگی و گردشگری کشور ایران در افق سند چشم انداز (۱۳۸۴ تا ۱۴۰۴)

۱- نتایج حاصل از بررسی شاخصهای عمده بخش

- ۱- عدم بهره برداری مناسب از حجم عظیم آثار تاریخی، فرهنگی و طبیعی متنوع و جذاب کشور.
- ۲- عدم کفایت اعتبارات دولتی برای پژوهش، حفاظت، مرمت، احیاء و معرفی این آثار ارزشمند و در معرض نابودی قرار گرفتن یا به فراموشی سپرده شدن این آثار مهم تاریخی، فرهنگی و طبیعی.
- ۳- عدم بستر سازی برای سرمایه گذاری مستمر در تاسیسات و تجهیزات گردشگری که باعث مستهلک شدن این تاسیسات و کاهش بهره برداری مناسب از آنها گردیده است.

۲- چالشهای پیش رو

الف- در حوزه میراث فرهنگی

- ۱- عدم تعیین تکلیف عرصه محوطه ها و تپه های تاریخی، فرهنگی مهم و املاک واقع در حریم آنها.
- ۲- تجاوز دائمی به محوطه ها و تپه های تاریخی، فرهنگی.
- ۳- بالا بودن حجم تخریب و استهلاک آثار تاریخی، فرهنگی ثبت شده نسبت به فعالیتهای مرمت و احیاء در حال انجام.
- ۴- عدم بهره برداری مناسب از بناها و بافتهای تاریخی، فرهنگی شهرها و روستاهای تاریخی.
- ۵- کند بودن حرکت رسیدگی به آثار تاریخی، فرهنگی در کلیه زمینه ها.

ب- حوزه گردشگری

- ۱- وجود نگاه امنیتی به مقوله گردشگر ورودی.
- ۲- عدم سرمایه گذاریهای مناسب برای بهره برداری بهینه از امکانات و منابع موجود.
- ۳- فرسوده شدن تاسیسات و تجهیزات گردشگری به لحاظ عدم سرمایه گذاری مستمر.
- ۴- ضعف تبلیغات رسانه ای در سطح کشور و جهان.
- ۵- قوانین و مقررات مزاحم و ضعف بنیه صنعت گردشگری.
- ۶- عدم استقرار نظام جامع آماری و نظام حساب اقماری گردشگری.
- ۷- عدم شکل گیری بازار گردشگری به دلیل تکمیل نبودن نهادهای متشکله این بازار و مناسبات سنتی حاکم بر آن.

۳- سیاست های کلان بخش میراث فرهنگی و گردشگری

مصوب جلسه مورخ ۸۳/۷/۴ شورای عالی میراث فرهنگی و گردشگری

- ۱- اهتمام به امر میراث فرهنگی، تاریخی و طبیعی کشور وظیفه ای است همگانی، دولت به عنوان مسئول حاکمیت و سیاست گذار، مقدمات قانونی اجرای این وظیفه را در عرصه های پژوهش، صیانت، احیاء و معرفی فراهم می سازد.
- ۲- ارائه ارزشهای مستتر در میراث فرهنگی کشور در سطح ملی و بین المللی برای ابقاء و ارتقاء هویت فرهنگی جامعه.
- ۳- بالا بردن سطح فرهنگ عمومی در عرصه میراث فرهنگی و گردشگری با بهره گیری از ظرفیتهای آموزشی، فرهنگی و رسانه ای کشور.
- ۴- توسعه پایدار گردشگری با رعایت ارزش های فرهنگی جامعه، ظرفیتهای میراث فرهنگی و محیط زیست بمنظور تامین نیازهای جامعه ایرانی، تحکیم وحدت و وفاق ملی، افزایش تفاهم بین المللی و معرفی چهره ایران اسلامی.
- ۵- افزایش گردشگری داخلی و دست یابی به سهم مناسب از بازار جهانی گردشگری با تنوع بخشی به بازار گردشگری ایران و استفاده از همه ظرفیت ها با اولویت جذب گردشگران زیارتی، فرهنگی و طبیعی به منظور افزایش تولید ناخالص داخلی و توسعه اشتغال.
- ۶- اولویت دادن به توسعه مبادلات گردشگران با کشورهای اسلامی و کشورهای حوزه فرهنگ ایرانی.
- ۷- رعایت حقوق و تامین امنیت گردشگران.

۴- اهداف کیفی و راهبردهای بخش میراث فرهنگی و گردشگری

الف- اهداف کیفی توسعه میراث فرهنگی و گردشگری

- ۱- توسعه روابط فرهنگی و تحکیم موقعیت سیاسی نظام.
- ۲- معرفی تاریخ و تمدن ایران به جهانیان و ایجاد تفاهم بین ملتها.
- ۳- تامین نیازهای روحی و روانی جامعه.
- ۴- تحکیم وحدت ملی و ارتقاء هویت فرهنگی.
- ۵- ایجاد اشتغال و درآمد ارزی.
- ۶- افزایش درآمد سرانه و کمک به کاهش عدم تعادل‌های اجتماعی.
- ۷- گرفتن سهم مناسب از بازار گردشگری بین المللی.

ب- راهبردهای حوزه میراث فرهنگی

- ۱- همگانی کردن حفاظت، مرمت، احیاء و معرفی آثار تاریخی، فرهنگی.
- ۲- افزایش ارزش اقتصادی آثار ثبت شده در فهرست آثار ملی و جهانی.
- ۳- خرید خدمات پژوهشی، فنی، فرهنگی از بخش های علمی کشور.
- ۴- افزایش حفاظت فیزیکی و فنی از آثار تاریخی، فرهنگی.
- ۵- تعیین تکلیف مالکیت عرصه محوطه ها و تپه های مهم تاریخی، فرهنگی و املاک واقع در حریم آنها.
- ۶- بهره برداری مناسب از بناها و بافتهای تاریخی و فرهنگی در شهرها و روستاها.

ج- راهبردهای حوزه گردشگری

- ۱- ایجاد باور و عزم ملی در ارکان تصمیم گیری نظام برای توسعه گردشگری و انتقال آن به جامعه و فعالان صنعت گردشگری.
- ۲- اتخاذ تصمیماتی متناسب با اهداف و شان کشور و پاسخگو بودن به سطح انتظارات جامعه.
- ۳- حذف دیدگاه امنیتی در برخورد با گردشگران ورودی و داخلی.
- ۴- مقررات زدایی و به حداقل رساندن دخالت دولت.
- ۵- ترویج کد جهانی اخلاق گردشگری.
- ۶- حمایت قانونی از سرمایه گذاری های داخلی و خارجی و فراهم کردن زمینه جذب این منابع.
- ۷- تغییر نگرش نسبت به کشور ایران در بازارهای هدف از طریق سرمایه گذاری مناسب در تبلیغات.
- ۸- آزادسازی اقتصاد گردشگری و تکمیل نهادهای این بازار و اصلاح مناسبات آن.

۵- اهداف کمی توسعه بخش میراث فرهنگی و گردشگری

با توجه به چشم انداز ۲۰ ساله جمهوری اسلامی ایران لازم است سهم ایران از شمار گردشگران جهانی از ۹ صدم درصد در سال ۸۳ به ۱/۵ درصد در سال ۱۴۰۴ سال پایانی چشم انداز ۲۰ ساله آینده افزایش یابد، یعنی حدود ۲۰ میلیون نفر گردشگر و سهم ایران از درآمد گردشگری جهانی از ۷ صدم درصد در سال ۸۳ به ۲ (درصد) در سال ۱۴۰۴ رشد یابد به گونه ای که کشور ایران در سال ۱۴۰۴ سالانه قریب ۲۵ میلیارد دلار از محل گردشگر ورودی درآمد کسب نماید.

تصویر توسعه گردشگری ایران در طول چهار برنامه چشم انداز: با در نظر گرفتن حدود ۷۰۰ هزار نفر رقم پایه گردشگر ورودی به ایران در سال ۱۳۸۳ مطابق جدول ذیل می باشد.

سالهای برنامه	نرخ رشد برنامه	تعداد گردشگران در سالهای پایانی برنامه به میلیون نفر	درآمد ارزی در سالهای پایانی برنامه به میلیارد دلار
برنامه چهارم (۸۴-۸۸)	٪۳۰	۲/۶	۱/۵
برنامه پنجم (۸۹-۹۳)	٪۲۰	۶/۵	۴/۵
برنامه ششم (۹۴-۹۸)	٪۱۵	۱۳	۱۰
برنامه هفتم (۹۹-۱۴۰۳)	٪۱۰	۲۰	۲۵

۶- منابع مورد نیاز

- برای دستیابی به نرخ رشد ۳۰ درصدی در طول برنامه ۵ ساله چهارم با توجه به موارد ذیل:
- ۱- ضرورت ایجاد تعادل بین تعداد گردشگران ورودی (۷۰۰ هزار نفر) و گردشگران خروجی (۲/۹ میلیون نفر).
 - ۲- ضرورت بهره برداری مناسب از حجم عظیم منابع بالقوه و بالفعل تاریخی، فرهنگی، طبیعی جذاب گردشگر کشور.
 - ۳- عقب ماندن رشد صنعت گردشگری کشور از صنعت گردشگری بین المللی.
 - ۴- فرسوده شدن تاسیسات و تجهیزات گردشگری کشور و نیاز به سرمایه گذاری مناسب برای به روز کردن آن تاسیسات.

این بخش نیازمند حدود ۳۰ هزار میلیارد تومان سرمایه گذاری می باشد که لازم است ۲۵ هزار میلیارد تومان آن باستناد ماده ۱۱ قانون تشکیل سازمان میراث فرهنگی و گردشگری از محل فاینانس و ۵ هزار میلیارد تومان آن از محل اعتبارات دولتی تامین گردد.

۷- برنامه های آینده

- ۱- تعیین و ایجاد مناطق نمونه گردشگری در استانهای مختلف کشور با رویکرد بین المللی، ملی، منطقه ای و محلی.
- ۲- جلب حمایت دولت برای کاهش نرخ بهره مورد انتظار از بخش گردشگری به منظور اقتصادی شدن صنعت گردشگری.
- ۳- جلب حمایت دولت به منظور انجام سفرهای ارزان در فصول کم مسافر.
- ۴- منظور نمودن خدمات قابل ارائه به گردشگران خارجی در محاسبات صادرات غیرنفتی.
- ۵- همگانی کردن حفاظت از میراث فرهنگی و توسعه گردشگری برای هماهنگ و همسو کردن فعالیت کلیه دستگاهها و بهره برداری از ظرفیت های کشور در این زمینه.
- ۶- ایجاد نظام جامع آماری، نظام حساب اقماری گردشگری و نظام جامع اطلاع رسانی فعال و پویا با استفاده از سیستم های پیشرفته فن آوری اطلاعات در سطح ملی و بین المللی.
- ۷- توجه به گردشگری داخلی و ایجاد فرهنگ سفرهای سازماندهی شده در جامعه.
- ۸- تامین و آموزش نیروهای انسانی کارآمد و متخصص در بخش دولتی و خصوصی.
- ۹- استاندارد سازی تاسیسات اقامتی و تفریحی در حد کشورهای پیشرفته و بهبود کیفیت ارائه خدمات گردشگری و سیستم صحیح نظارتی فعال.
- ۱۰- گسترش سرمایه گذاری داخلی و خارجی و حمایت از آنان از طریق اعطای وام و تسهیلات.
- ۱۱- بهبود ایمنی در خطوط هوایی و جاده ای برای افزایش سفر گردشگران.
- ۱۲- فراهم نمودن زمینه استفاده از تسهیلات کارتهای اعتباری و ویزا کارت. ۱۳
- ۱۳- احیاء و ارتقاء جاذبه های متنوع گردشگری کشور در زمینه های مذهبی، فرهنگی، تاریخی، طبیعی، ورزشی، پزشکی و افزایش ظرفیتهای گردشگری در نقاط پر جاذبه کشور.
- ۱۴- شناسایی و معرفی بازارهای هدف و تقویت مبانی دوستی و همدلی بین کشورها در راستای توسعه گردشگری.
- ۱۵- توسعه و گسترش پژوهشهای باستانشناسی با استفاده از امکانات فنی داخل کشور و استفاده از موسسات باستانشناسی خارج از کشور.

۸- اقدامات مهم و اساسی برنامه چهارم توسعه

- ۱- سازماندهی و استقرار یگان ویژه پاسداران میراث فرهنگی، تجهیز پایگاههای حفاظت فیزیکی و استفاده از خرید خدمات نیروی انتظامی.
- ۲- بهره مندی از فن آوری های نوین در حفاظت از آثار تاریخی، فرهنگی، طبیعی مهم.
- ۳- انتخاب امین اموال مردمی برای کلیه آثار تاریخی، فرهنگی غیرمنقول.
- ۴- تملک عرصه محوطه ها و تپه های مهم تاریخی، فرهنگی و املاک واقع در حریم آنها.
- ۵- بستر سازی برای فعالیت بخش خصوصی به منظور حفاظت، احیاء آثار، محوطه ها و بافتهای تاریخی، فرهنگی.
- ۶- توسعه موزه ملی ایران به سطح یکی از ۵ موزه بزرگ دنیا.
- ۷- ایجاد ده موزه منطقه ای در مراکز تمدنی ایران.
- ۸- حمایت از ایجاد یک هزار موزه تخصصی محلی با مشارکت بخش دولتی و عمومی.
- ۹- حمایت از ایجاد موزه های خصوصی و پرداخت یارانه به آنها.
- ۱۰- ساماندهی ۳۰ سایت موزه تاریخی، فرهنگی مهم.
- ۱۱- ساماندهی ۲۰ بافت تاریخی، فرهنگی در شهرهای تاریخی کشور.
- ۱۲- انجام ۳۰۰ پژوهش باستانشناسی با بهره مندی از امکانات، داخل کشور و موسسات باستانشناسی خارج از کشور.
- ۱۳- ایجاد ۱۴۸ منطقه نمونه گردشگری.
- ۱۴- توسعه و ارتقاء تاسیسات اقامتی گردشگری.
- ۱۵- ساماندهی ۸ محور گردشگری مهم کشور.
- ۱۶- تدوین و استقرار نظام جامع آماری و نظام حساب اقماری گردشگری کشور.
- ۱۷- بازننگری و تکمیل مطالعات برنامه ملی گردشگری و طرحهای جامع استانی.
- ۱۸- ایجاد بانک اطلاعاتی توانمندیها و ظرفیتهای بالقوه بخش میراث فرهنگی و گردشگری.

کلیات این سند عیناً" در جلسه مورخ ۱۳۸۳/۱۰/۹ هیات وزیران به تصویب رسیده و به شماره ۵۹۴۴۷/۳۱۰۹۰ مورخ ۱۳۸۳/۱۰/۱۴ ابلاغ گردیده است